

**MADANIYATLARARO NOVERBAL MULOQOTDA TEXNOLOGIYALARNING ROLI: ONLAYN
PLATFORMALAR VA KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARI****Abdukaxxorova Nargiza Rustamovna**

Qo‘qon universiteti o‘qituvchisi

Annotatsiya: Maqolada texnologiya va madaniyatlararo noverbal muloqot o‘rtasidagi murakkab kesishuvni o‘rganilib, raqamli asrda odamlarning o‘zaro ta‘sirining rivojlanayotgan manzarasi tahlil etildi. Turli madaniy matnlarda noverbal jihatlarni ifodalash va talqin qilishda onlayn platformalar va kommunikatsiya texnologiyalarining ta‘siri o‘rganildi. Bundan tashqari, madaniyatlararo muloqotni kuchaytirishda texnologiya taqdim etayotgan imkoniyatlar haqida tushunchalar berib o‘tiladi. Bundan tashqari, ma‘lum onlayn platformalar va aloqa vositalarining madaniy anglashni qanday osonlashtirishi, foydalanuvchilarga og‘zaki bo‘lmagan muloqot uslublarini turli madaniy me‘yorlarga moslashtirish vositalarini taqdim etishi haqidagi fikrlar misollar orqali yoritib beriladi.

Kalit so‘zlar: madaniyatlararo aloqa, og‘zaki bo‘lmagan muloqot, aloqa sohasida texnologiya, onlayn platformalar, aloqa texnologiyalari, madaniyatlararo muloqot, globallashtirish, virtual aloqa, raqamli aloqa, ijtimoiy tarmoqlar, multikulturalizm, shaxslararo muloqot, madaniy moslashuv, onlayn hamkorlik

Zamonaviy globallashtirish dunyoda aloqalar turli madaniy kelib chiqishiga ega bo‘lgan shaxslarni bog‘lashda muhim rol o‘ynaydi. Jamiyatlarning o‘zaro bog‘lanishi kuchayib borar ekan, samarali madaniyatlararo muloqotga bo‘lgan ehtiyoj yanada yaqqol namoyon bo‘ladi. Og‘zaki muloqot muhim tarkibiy qism bo‘lsa-da, og‘zaki bo‘lmagan muloqot ham turli madaniyatlarga mansub odamlar o‘rtasida xabarlar va tushunishni yetkazishda muhim rol o‘ynaydi. Shu nuqtai nazardan, texnologiya turli onlayn platformalar va kommunikatsiya texnologiyalari orqali madaniyatlararo noverbal muloqot jarayonini qayta shakllantirgan kuchli yordamchi sifatida paydo bo‘ldi.

Globallashtirish va madaniyatlararo muloqot:

Globallashtirish hodisasi misli ko‘rilmagan g‘oyalar, ma‘lumotlar va odamlarning chegaralar o‘rtasida munosabatlar almashinuviga olib keladi. Jismoniy shaxslar va korxonalar global miqyosda o‘zaro aloqada bo‘lganligi sababli, turli xil madaniy me‘yorlar va belgilarni boshqarish qobiliyati muhim bo‘lib qolmoqda. Madaniyatlararo muloqot faqat til bilimi bilan bog‘liq emas; u ko‘pincha madaniyatlar orasida turlicha bo‘lgan og‘zaki bo‘lmagan belgilarning nozik tushunchalarini o‘z ichiga oladi.

Og‘zaki bo‘lmagan muloqotning ahamiyati:

Og‘zaki bo‘lmagan muloqotga imo-ishoralar, yuz ifodalari, jism tili va og‘zaki xabarlarini to‘ldiradigan boshqa vizual va eshitish belgilari kiradi. Ko‘pgina madaniyatlarda bu og‘zaki bo‘lmagan elementlar og‘zaki so‘zlarga qaraganda ko‘proq ahamiyatga ega. Texnologiya bu og‘zaki bo‘lmagan signallarni qo‘lga kiritish va yetkazishda, jismoniy masofalar va madaniy tafovutlardan kelib chiqadigan muammolarni yumshatishda yordam beradi.

Madaniyatlararo bog‘liqlikda onlayn platformalar:

Ijtimoiy tarmoqlardan tortib videokonferensiya aloqa vositalarigacha bo‘lgan onlayn platformalar madaniyatlararo muloqotni osonlashtirishi keng tarqalgan. Ushbu platformalar hududiy chegaralardan oshib, odamlarga dunyoning turli burchaklaridan kelgan hamkasblari bilan real vaqt rejimida suhbatlashish imkonini beradi. Video qo‘ng‘iroqlar va virtual uchrashuvlar orqali foydalanuvchilar og‘zaki bo‘lmagan signallarni kuzatishi va izohlashi mumkin, bu esa madaniy holatlarni chuqurroq tushunishga yordam beradi.

Aloqa texnologiyalari va madaniyatlararo hamkorlik:

Virtual haqiqat (VR) va kengaytirilgan haqiqat (AR) kabi aloqa texnologiyalaridagi yutuqlar madaniyatlararo o‘zaro aloqalarni yanada boyitadi. Ushbu texnologiyalar odamlarga real dunyo holatlariga taqlid qiladigan simulyatsiya qilingan muhitda qatnashish imkonini beruvchi immersiv tajribalarni taqdim etadi. Bu nafaqat madaniyatlararo tushunishni kuchaytiradi, balki foydalanuvchilarga boshqariladigan va qo‘llab-quvvatlovchi muhitda notanish og‘zaki bo‘lmagan signallarga moslashishga imkon beradi.

Qiyinchiliklar va imkoniyatlar:

Ko‘pgina qiyinchiliklarga qaramay, madaniyatlararo og‘zaki bo‘lmagan muloqotda texnologiyaning integratsiyasi muhim ahamiyatga ega. Texnologiyalarga kirish, raqamli savodxonlik va virtual muhitda signallarni noto‘g‘ri talqin qilish potentsialiga oid masalalarni hal qilish kerak. Biroq, oqilona foydalanilganda, texnologiya madaniyatlararo hamkorlik uchun yangi imkoniyatlarni ochib beradi, bu esa yanada o‘zaro bog‘langan va inklyuziv global hamjamiyatni rivojlantirishga yordam beradi.

Madaniyatlararo noverbal muloqotda texnologiyaning roli doimiy ravishda rivojlanib bormoqda, erishib kelinayotgan yutuqlar madaniy bo‘shliqlarni bartaraf etishning yanada murakkab vositalarini taqdim etishi mumkin. Global o‘zaro ta’sirlarning murakkab tarmog‘ida harakatlanar ekanmiz, texnologiya imkoniyatlarini tushunish va undan foydalanish madaniyatlar o‘rtasida mazmunli aloqalarni o‘rnatish uchun hal qiluvchi ahamiyatga egadir. Maqolada texnologiyaning madaniyatlararo noverbal muloqotdagi rolining hozirgi manzarasini o‘rganib, uning muammolari, imkoniyatlari va madaniy jihatdan xabardor va o‘zaro bog‘langan dunyoni shakllantirish potentsialiga oydinlik kiritishga harakat qildik.

Madaniyatlararo noverbal muloqot sohasida onlayn platformalar va kommunikatsiya texnologiyalariga tobora ortib borayotgan bog‘liqlik jiddiy muammolarni keltirib chiqardi. An’anaviy yuzma-yuz muloqotlar yuz ifodalari, imo-ishoralar va tana tili kabi noverbal belgilarga boy bo‘lib, ular madaniy nuanslarni tushunish va yetkazishda hal qiluvchi rol o‘ynaydi. Biroq, raqamli aloqa platformalariga o‘tish ushbu muhim og‘zaki bo‘lmagan signallarni to‘g‘ri talqin qilish va uzatish qobiliyatining pasayishiga olib keldi. Natijada, noto‘g‘ri muloqot va madaniy tushunmovchiliklar ko‘proq tarqalib, virtual makonda samarali madaniyatlararo o‘zaro ta’sirlarga to‘sqinlik qilmoqda.

Ushbu muammoni hal qilish uchun texnologiya va madaniy sezgirlikni birlashtiradigan kompleks yondashuv zarur. Birinchi navbatda, noverbal signallarni yanada samaraliroq ushlay oladigan va yetkaza oladigan ilg‘or kommunikatsiya texnologiyalarini ishlab chiqish va joriy etish zarur. Bu virtual haqiqat (VR) yoki kengaytirilgan haqiqat (AR) xususiyatlarini mavjud aloqa

platformalariga kiritishni o‘z ichiga olishi mumkin, bu foydalanuvchilarga yanada chuqurroq va hayotiy shovqinni boshdan kechirish imkonini beradi. Bundan tashqari, raqamli sohada foydalanuvchilarning madaniy xabardorligi va malakasini oshirish uchun ta‘lim tashabbuslarini yo‘lga qo‘yish kerak. O‘quv dasturlari odamlarni turli madaniyatlar bo‘ylab og‘zaki bo‘lmagan muloqot normalari va amaliyotlari bo‘yicha o‘rgatish uchun mo‘ljallangan bo‘lishi mumkin, bu ularga onlayn o‘zaro ta‘silarda bu farqlarni osonroq boshqarish imkonini beradi.

Texnologiya ishlab chiquvchilari va madaniy ekspertlar o‘rtasidagi hamkorlik juda muhimdir. Ko‘p tarmoqli jamoalar kommunikatsiya texnologiyalarining dizayni va funktsionalligi madaniy talablarga mos kelishini ta‘minlash uchun birgalikda ishlashi mumkin, bu esa yanada inklyuziv va samarali madaniyatlararo muloqot tajribasini qo‘llab-quvvatlaydi. Madaniyatlararo og‘zaki bo‘lmagan muloqotda texnologiyaning rolini texnologik yutuqlar, ta‘lim harakatlari va fanlararo hamkorlik kombinatsiyasi orqali optimallashtirish mumkin. Mavjud cheklovlarni bartaraf etish va raqamli makonda madaniy kompetentsiyani rag‘batlantirish orqali biz onlayn madaniyatlararo yanada muvaffaqiyatli va mazmunli o‘zaro munosabatlarga yo‘l ochishimiz mumkin.

Demak, madaniyatlararo noverbal muloqotning dinamik landshaftiga texnologiyaning paydo bo‘lishi va tarqalishi, xususan, onlayn platformalar va aloqa texnologiyalari orqali sezilarli darajada ta‘sir ko‘rsatdi. Biz o‘zaro bog‘langan dunyoda harakatlanar ekanmiz, bu vositalar nafaqat madaniyatlararo ta‘silarni osonlashtirdi, balki bizning e‘tiborimizni va moslashishimizni talab qiladigan noyob muammolarni ham keltirib chiqardi.

Madaniyatlararo noverbal muloqotda texnologiyaning ijobiy tomonlari yaqqol namoyon bo‘ladi. Onlayn platformalar geografik bo‘shliqlarni bartaraf etadi, bu esa turli xil odamlarga real vaqt rejimida o‘zaro aloqada bo‘lish imkonini beradi. Video qo‘ng‘iroqlar, lahzali xabar almashish va hamkorlik vositalari an‘anaviy to‘siqlarni yengib o‘tish va turli madaniyatlarga mansub odamlar o‘rtasida tushunishni rivojlantirishga boy muloqot tajribasiga imkon berdi.

Biroq, ushbu texnologik vositachi madaniyatlararo makonda yuzaga keladigan potentsial tuzoq va muammolarni tan olish juda muhimdir. Noto‘g‘ri talqin qilish, madaniy befarqlik va nuansli og‘zaki bo‘lmagan belgilarning yo‘qolishi bizni ko‘rib chiqishni talab qiladigan masalalardan biridir. Texnologiyaning afzalliklarini qabul qilgan holda, biz ushbu qiyinchiliklarni yengillashtiradigan va samarali madaniyatlararo muloqotni rag‘batlantiradigan vositalar va strategiyalarni ishlab chiqishda faol ishlashimiz kerak.

Bundan tashqari, madaniyatlararo matnlar bilan ishlashda texnologiyalardan foydalanishning axloqiy jihatlarini ham e‘tibordan chetda qoldirmaslik kerak. Ushbu vositalardan butun dunyo bo‘ylab odamlar bilan bog‘lanish uchun foydalanar ekanmiz, hurmat, inklyuzivlik va madaniy sezgirlikni birinchi o‘ringa qo‘yish zarur. Ishlab chiquvchilar, foydalanuvchilar va siyosatchilar madaniyatlararo og‘zaki bo‘lmagan aloqa texnologiyalari sohasida axloqiy nuqtai nazarlarni qo‘llab-quvvatlaydigan ko‘rsatmalar va standartlarni yaratish uchun hamkorlik qilishlari kerak.

Aslini olganda, madaniyatlararo og‘zaki bo‘lmagan muloqotda texnologiyaning o‘rni ikki qirrali qilich bo‘lib, u bilan bog‘liq muammolarni hal qilishda hushyor bo‘lishni talab qiladigan ulanish uchun ulkan imkoniyatlarni taqdim etadi. Onlayn platformalar va kommunikatsiya

texnologiyalarining madaniyatlararo o‘zaro ta‘sirini tan olish va yanada inklyuziv va madaniy jihatdan xabardor raqamli makonni rivojlantirish yo‘lida faol ish olib borish orqali biz ko‘priklarni qurish va global tushunishni kuchaytirish uchun texnologiya kuchidan foydalanishimiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Levent Uzun. Utilising Technology for Intercultural Communication in Virtual Environments and the Role of English. Conference: Procedia - Social and Behavioral Sciences. February 2014. Procedia - Social and Behavioral Sciences 116
2. Zakour, A. B. (2004). Cultural differences and information technology acceptance
3. Lifintsev, D., & Wellbrock, W. (2019). Cross-cultural communication in the digital age. *Estudosem Comunicação*, 1(28), 93-104.
4. O‘brien, A. J., Alfano, C., & Magnusson, E. (2007, April). Improving cross-cultural communication through collaborative technologies. In *International Conference on Persuasive Technology* (pp. 125- 131). Springer, Berlin, Heidelberg
5. Jenifer, R. D., & Raman, G. P. (2015). Cross-cultural communication barriers in the workplace. *International . Journal of Management*, 6(1), 348-35
6. Otto, M., & Thornton, J. (2023). JAHON IQTISODIYOTI VA XALQARO MUNOSABATLAR. QO ‘QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 216-219.
7. Mamurjonovich, U. T. (2022). WORLD ECONOMY AND INTERNATIONAL RELATIONS. ФГБОУ ВО «КАБАРДИНО-БАЛКАРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ. ХМ БЕРБЕКОВА». КОЛЛЕДЖ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И ЭКОНОМИКИ (РОССИЯ) ИСЛАМСКИЙ УНИВЕРСИТЕТСКИЙ КОЛЛЕДЖ ТАЗКИЯ, 142.
8. Mamurjonovich, U. T. (2023). JAHON IQTISODIYOTIDA YANGI INDUSTRIAL DAVLATLARNING TUTGAN O‘RNI. QO ‘QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 344-345.
9. Toxirjon, U. (2024). XALQARO O‘QISH SAVODXONLIGINI O‘RGANISH (PIRLS). *Integration of Economy and Education in the 21st century*, 2(2), 14-17.
10. Умаров Тохиржон. (2024). ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ ОТНОШЕНИЙ МЕЖДУ ПРЕДСТАВИТЕЛЯМИ РАЗНЫХ РЕЛИГИЙ. *Yosh Tadqiqotchi Jurnal*, 3(2), 18-25. Retrieved from <https://2ndsun.uz/index.php/yt/article/view/655>